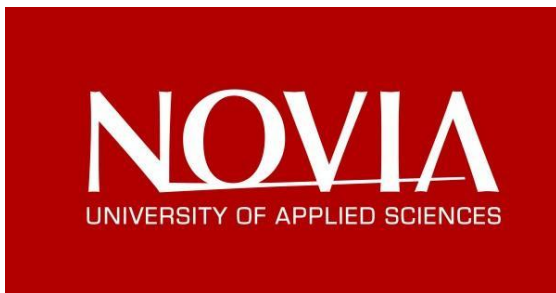

URKROPP

Emma Vikberg

Examensarbete för bildkonstnärer YH examen

Utbildningen för bildkonst

Yrkeshögskolan Novia, Jakobstad, Finland 2021

Degree Thesis for fine art, Bachelor of fine art

Degree program in fine art

Novia university of applied sciences and arts, Jakobstad, Finland 2021

Handledare: Göran Torrkulla, Ulrika Ferm, Carina Ahlskog, Marika Holm

Bedömare: Britt Al- Busultan KM, Maria Westerlund KM

Adress: Yrkeshögskolan Novia. Utbildningen för bildkonst, Köpmansgatan 10. 68600
Jakobstad Finland

EXAMENSARBETE

Författare: Emma Vikberg

Utbildning och ort: Bildkonst, Jakobstad

Handledare: Göran Torrkulla, Ulrika Ferm, Carina Ahlskog, Marika Holm

Titel: Urkropp

Datum 4.3.2021

Sidantal 10

Abstrakt

I arbetet Urkropp undersökte jag, den levande kroppen och dess omgivning. Genom observationer av vetenskapliga illustrationer av andra levande varelser försökte jag upptäcka människan på nytt. Vi, en bland miljontals organismer på jorden som av evolution skapats av de första mikroorganismer för ca 3,5 miljarder år sedan. I detta projekt skapade jag fysiska objekt som är en blandning av observationer och kopplingar till människokroppen. Det var en process mer än något svar. Ett steg för mig att i en ny riktning reflektera över och undersöka den levande kroppen.

Språk: svenska

Nyckelord: kropp, organism, natur, liv.

BACHELOR'S THESIS

Author: Emma Vikberg

Degree Programme: Fine arts

Supervisor(s): Göran Torrkulla, Ulrika Ferm, Carina Ahlskog, Marika Holm

Title: Urkropp

Date: 4.3.2021

Number of pages:10

Abstract

In the work Urkropp I examined, the living body and its surroundings. Through observations of scientific illustrations of other living beings, I tried to rediscover the human again. The human, one among millions of organisms on the planet, created by evolution from the first microorganisms about 3.5 billion years ago. In this project, I created physical objects that are a mixture of observations and the connections to the human body. It was a process more than an answer. A step for me to reflect on and examine the living body in a new direction.

Language: Swedish

Key words: Body, organism, life, nature.

Innehållsförteckning

<i>Inledning</i>	2
<i>Bakgrund och teori</i>	3
konstformer i naturen	3
Ekosystem	4
Relation till landskapet	5
<i>Den praktiska delen</i>	6
Skulpturmaterial	7
Installationsbygge	8
Kedjor	8
<i>Summering och reflektion</i>	9
<i>Källförteckning.</i>	10

” Det finns en storslagenhet i denna syn på hur livet, med dess många olika krafter, ursprungligen blåstes in i ett litet fåtal former, kanske i bara en enda; och hur det, medan denna vår planet fortsatte sitt kretslopp i enlighet med gravitationens fasta lagar, ur en så enkel början utvecklats och utvecklas vidare mot otaliga former av den yttersta och underbaraste skönhet.”

(Darwin, 2005)

Inledning

Bröst, tunga, ryggrad, ådror, saliv, armar, ägg, rynkor, veck, hjärna, ögon, hud, leder, salt, tänder, vatten, hår.

Är några av det saker jag fick med min kropp men sällan reflekterar över i en evolutionär kontext. Tankar om kroppen har oftast kulturella värderingar, idéer om hur en kroppsdel skall se ut och funka eller vad som är snyggt och fult. Jag upplever att kulturella värderingar kring kroppen har ett fokus på de negativa medan i en vetenskaplig kontext fokuserar på fördelar eller är neutral. Detta arbete ska behandla tankar om relationen mellan kroppen och naturen. Att reflektera över kroppen och dennes omvärld och de eventuella gemensamma. Som arbete skall jag bygga upp en installation där jag haft en semitransparent spegel som utgångspunkt. Jag fastnade så för den för den gav en mer diffus spegelbild än vad en vanlig spegel gav. I denna spegeln ser man inte bara sig själv utan också vad som är bakom spegeln. På ett liknande sätt vill jag reflektera över kroppen men också det som är bortom den och att se kroppen och omgivningen i en del av något större.

Vanligtvis brukar jag använda måleri som konstform, men i detta projekt som är mitt examensarbete kom att bli något annat. För att låta processen vara spännande snarare än prestationsfylld, som jag vanligt kan känna, testade jag något helt nytt för mig.

Jag hade från start en känsla att jag ville jobba med detta ämne men jag visste inte hur. Arbetet har därför varit en process mer än ett klart mål hur resultatet skulle komma att se ut.

Bakgrund och teori

konstformer i naturen

I somras gick jag många gånger i skogarna i Ångermanland och studerade skogens olika former, det som speciellt intresserade mig var olika lavar. Jag insåg att när jag väl tittade såg jag dem överallt och i olika former. En lav är en symbios mellan svampar, alger och en mängd bakterier och i Sverige ska det finnas två tusen olika arter. För mig var det som att komma in i en ny värld av information bara genom att titta närmare på en specifik art. Att försöka förstå dess uppbyggnad och relation till världen. Genom den illustrerade bilden var det lättare att observera arten än med fotografiet. Detta fick mig att köpa Ernst Haeckels illustrationsbok *Art Forms in Nature* (2000). Haeckel var vetenskapsman och konstnär. Han gjorde illustrationer med noga observationer av bland annat havslevande djur, svampar, koraller, mossor och lavar. Dessa illustrationer med mikroskopiska detaljer öppnade upp för ny värld av natur former för hans tid. Man kan se att inom stilen Art Nouveau som uppkom i slutet av 1800-talet inom formgivning, arkitektur och konst, en tydlig koppling till Ernst Haeckels illustrationer. Denna stilen bröt med ett tidigare stilideal och fick namnet Art Nouveau som betyder ny konst på franska. Kännetecknas bland annat av organiska former med ett spel mellan symmetri och asymmetri.

Ekosystem

Att fördjupa sig i en art både formmässigt och vetenskapligt är väldigt intressant och man inser att allt är mycket mer komplext än vad man kunnat ana. Naturvetenskapen ger oss kunskap hur anpassade och beroende arter är av varandra. Såsom mellan mykorrhiza och skogen och pollinerande insekter och blomväxter.

Idag finns det kollektiv där forskare och konstnärer jobbar sida vid sida med varandra för att hitta en relation till ny information och en djupare förståelse för projektet.

Forskning om mikroorganismer ger oss ny information för människokroppen vilket konstnären Alma Heikkilä undersöker i hennes verk i serien Kiasma Commission by Kordelin (Kiasma, 2019), där hon undersöker ekosystemet i människan. Vad är liv? Vad är det att vara människan? vad är en människa? är en frågeställning som Heikkiläs diskuterar från ett vetenskapligt perspektiv i sina verk. Hon uppmanar till ett mer hållbart synsätt på ekosystemet med en betoning på att förstå hur beroende vi människor är av andra liv. Hon berättar om bakterierna i människan, encelliga organismer som är för små att se med blotta ögat men är viktiga för olika ekosystem såsom i skogen eller hos däggdjur. Många mikroorganismerna lever i symbios med människan.

En artikel i Göteborgs Posten skriver Maria Backman (2015) om hur forskare kommit fram till att mikrober kan skicka signaler till hjärna och påverka våra hormoner, hunger-och mättnadskänslor, risktagande, minne och inlärning. Att det finns bakterier som gör oss deprimerade och bakterier som håller oss friska. I verket av Alma Heikkilä är ett bra exempel på hur forskning och konst kan samarbeta och skapa en djupare förståelse för livet och världen.

Relation till landskapet

De är bevisat att det på olika sätt ger positiva effekter på hälsan att vistas ute i naturen och att de har ett värde för rekreation och avkoppling. Jag upplever själv att mitt fokus och tankar kring livet förändras. För mig är relation till naturen intressant att utforska i konst då jag själv har svårt att sätta ord för den. Det finns ett icke språk, ett tillstånd där det är lättast att ta till sig vokabulär som har en religiös uppkomst. Ett citat ur boken *Närmare naturen* (2020) beskriver en känsla av tillhörighet till skogen så här “Att Förnimma att man hör hemma; att det finns någonting större som man är en del av bara genom att finnas till. Att man istället för att glo på sig själv i en spegel kan man spegla sig i den levande omgivningen och känna att det är detta man också är: levande”. Ingela Ihrman är en konstnär som med hennes konst undersöker relation mellan kropp och landskap och att relatera till något icke mänskligt. I Grafikenshus videointervju *Herbarium* med Ingela Ihrman (2018) berättar Ihrman hur hennes verk har undersökt tankar och hennes relation kring magen. Hon menar att magen är ett svårbegripligt universum och är en del som många människor har problem med. Hennes tankar kring magen leder henne till havet och hon ser paralleller mellan havets flora och hennes egen mage. På Luleå biennalen (2018) ställer ut hon ut en skulptur, liknande en uppförstorad tarmtång, en metervist slingrande grön form i siden. Hon menar att se samband mellan kropp och landskap kan hjälpa att placera sig själv i världen och relatera till något större.

Den praktiska delen

Jag bläddrade i boken *Art Form In Nature* och valde ut allt efter som intressanta former eller detaljer från illustrationerna. En del av en kropp eller linje som väckte en association till min egen kropp. Illustrationerna av organismerna visades sig inte bara i sin helhet utan även genomskärningar eller detaljer av en kroppsdel. Det var därför lättare att fokusera och ta till sig organismens dolda former och egenskaper som jag annars inte skulle kunna se genom ett fotografi. Jag blandade vatten, salt och mjöl till en formbar massa och skulpterade vad jag såg. På olika sätt hittade jag inre eller yttre egenskaper som kunde associeras till min egen kropp. En tentakel från en bläckfisk blev en tunglikande form eller strukturen av insidan av korall associerades till en bröstorg. Formerna från illustrationerna skapade tankar i mig som sedan resulterade till en ny form. Figurinerna blev då en blandning illustrationen och min anknytning. Jag använde mig inte av någon skiss-fas utan objekten formades av idéerna i stunden För mig var det viktigt att låta processen vara lekfull och inte överarbetat och prestationsinriktad. Det primära var att hitta en anknytning i formerna.

Skulpturmaterial

Materialet jag använt mig av var deg bestående av mjöl, salt och vatten.

Det var ett billigt sätt för mig att testa om det var skulpturala former jag var ute efter.

Eftersom jag jobbat hemifrån så har det också varit de material jag haft till hands.

Torkningsprocessen gick även relativt fort i vanlig hemmaugn beroende på storlek på figuren. Som jag förstår kan en torkad salt deg hålla länge så länge de inte står fuktigt till.

Jag försökte variera figurerna i olika storlekarna för att skapa en mer dynamisk helhet tillsammans. Figurens Form var även begränsad till en viss storleken då de var svårt att göra mindre detaljer i materialet och det gick även lätt sönder när objekten blev för stora och ostadiga. Det var första gången jag skulpterade i deg så jag hade ingen erfarenhet om hur materialet skulle te sig eller hur resultat skulle kunna bli. Figurernas smidighet och yta varierande då jag använde olika mängder av mjöl, salt och vatten i varje sats. Jag försökte först göra en jämn och slät form och fixade till eventuella sprickor med vatten men insåg efter ett tag att den spruckna degen gav en intressant karaktär. Ett mer levande intryck av celler och fåror. Det var även vissa figurer som fick mer sprickor efter torkningen.

Den ljus gultonade degfärgen tilltalade mig när jag såg objekten liggandes bredvid varandra på golvet. De hela påminde mig om skelettdelar från en arkeologisk fyndplats. Jag ville därefter behålla denna karaktär och lämnade många av figurerna omålade. Några av objekten testa jag att antingen måla eller doppa i grön karamellfärg. Den doppade figuren fick en intressant struktur då spridningen av färgen i dess sprickor eller upphöjningar påminde om ett landskap ovanifrån. Så som växtlighet längs ett vattendrag eller öar. Jag testade även en ljusare och mörkare nyans på formerna. Två av figurerna är deg mixad med äggkartong och gav ett vitare och stabilare intryck. De mörkar figurerna är degen mixat med kaffesump. Vilket gav en smutsig eller jordig karaktär i jämförelse med de andra.

Installationsbygge

För att ge kontrast till de organiska skulpturformerna kommer installationen även ha med den semitransparanta spegeln som jag skrev om i inledningen. Spegeln som egentligen består av plexiglas med en plastfilm med spegeleffekt. Plastfilmen skapar intressanta effekter. Den gör så att plexiglasets färg beror på vilken vinkel åskådaren står. Från rosa till grönt, blått och gult. Jag kommer att använda mig av flera liknade plexiglasskivor att ställa skulpturerna på. Plexiglasskivorna kommer att hänga i kedjor från taket.

Kedjorna, som är ytterligare ett material i installationen, uppfattar jag, när jag ser allt detta tillsammans som ett symboliskt material. Jag skulle kunna använda mig av fiskelina lika gärna att hänga upp skivorna med, men jag fastade för kedjorna. När jag tänker på kedjor har det både en positiv och negativ konnotation. Kedjor består av cirkelliknande former som sitter fast i varandra. Den positiva associationen i kedjorna skulle kunna vara de omslutande band som varje cirkel sitter fast i, där varje cirkel är en del av ett större sammanhang och har en stabil kvalitet. Den negativa symbolismen är att kedjor har använts som redskap att sätta fast människor och djur med, så som slaveri och fångenskap. I jämförelse, har den brynta kedjan, en motsatt symbolism. Dessa tolkar jag antingen som en symbol för frihet, att ha lyckats bryta sig loss, eller ett traumatiskt uppbrott beroende på sammanhang.

Summering och reflektion

I detta arbete har jag tagit upp tre exempel på konstnärer som har undersökt den levande kroppen i deras verk. Ernst Haeckel, som med sina illustrationer har noga undersökt former och uppbyggnad av olika organismer. Alma Heikkilä, som undersökt genom forskning människans beroende av andra levande organismer såsom mikrober och sedan Ingela Ihrman som jobbar med att hitta samband och relatera den mänskliga kroppen till landskapet. De har alla utgått från en vetenskaplig kontext, men deras verk skiljer sig i presentation. Det första exemplet *Art Form in Nature* är en del av en vetenskaplig skrift medan Heikkilä verk är baserat på forskning om mikrober i människan, men använder sig av fritt konstnärskap för att tolka budskapet och sedan Ihrman som använder sig av en mer inre forskning där hon hittar samband och gemensamma egenskaper mellan landskapet och människa. De har alla gemensamt att de försöker hitta en djupare förståelse om den levande kroppen.

Jag tänker att det finns en del av dessa tre konstnärer i min slutprodukt, även om de inte fanns i mitt medvetande när jag startade att formulera vad jag skulle göra för examensarbete. Allt jag visste när jag började var att jag ville fokusera på kropp och evolution. Men jag har påverkats under processen av det jag läst och skrivit, även fått nya insikter om hur konstnärer kan jobba med olika teman och forskning. De intressanta med den praktiska delen har varit att låta processen vara mindre prestationsinriktad än vad det vanligtvis är när jag skapar. Eftersom materialet var nytt för mig blev de mer intressant att utforska och se resultatet. Som t.ex. när jag såg hur sprickor uppkom och hur färgen spreds sig i materialet. Nästan som de levde sitt eget liv efter jag format dem. De var också de skulpturer jag tyckte blev intressantast, än dem jag försökte styra och släta ut med vatten. Just detta är något jag vill fortsätta utforska, att se materialet inneboende egenskaper och ta till vara på detta. Jag vill även i framtida projekt jobba med naturens strukturer och former. De har varit intressant att titta på kroppar ur andra perspektiv än vad man vanligtvis gör. Detta projekt har varit givande och jag hoppas på att jobba på ett liknande sätt i framtiden.

Källförteckning.

Darwin, C. (2005). Om arternas uppkomst. Stockholm: Natur och Kultur

Haeckel, E. (2000). Art Forms in Nature. New York: Dover Publications Inc.

Kiasma. (2019). Alma Heikkila. Hämtad 5.4.2021

<https://kiasma.fi/sv/utställningar/alma-heikkila/>

Backman, M. (2015). Bakterierna i tarmen styr ditt liv: Göteborgsposten. Hämtad 5.4.2021

<https://www.gp.se/nyheter/sverige/bakterierna-i-tarmen-styr-ditt-liv-1.137058>

GrafikensHus. (17.12.2018) Herbarium – konstnären Ingela Ihrman [Videoklipp]. Hämtad

5.4.2020 från <https://www.youtube.com/watch?v=MrErptKzz4s>

Luleåbiennalen. (2018) Ingela Ihrman. Hämtad 5.4.2021

<https://luleabiennial.se/sv/journalen/nr-5/ingela-ihrman>

Ottosson, M. & Ottosson, Å. (2020). Närmare naturen – Vetenskap och vetskap om varför vi mår bra därute. Stockholm: Bonnier fakta